

STYRKET INKLUSION AF GRØNLÆNDERE I DANMARK

– INPUT TIL EN NATIONAL HANDLINGSPLAN

Politisk udspil udarbejdet af Inuit Ataqatigiit i Folketinget

INUIT ATAQATIGIIT
FOLKETINGIMI

INKLUSION - FOR ET BEDRE LIV

Inklusion handler om at være en del af et fællesskab, om at føle sig tryk og i vante omgivelser. Inklusion er derfor et af forudsætningerne for, at falde til i et nyt og måske fremmed samfund. De senere år har der været en udvikling med en stigning af antallet af grønlandere i Danmark. Samtidig peger forskning på, at grønlandere er i markant højere risiko for at blive socialt udsatte end andre grupper i Danmark. Det kræver en stærk og fokuseret indsats

I følgende udspil præsenterer Inuit Ataqatigiit Folketingimi en række konkrete forslag til en forbedret og styrket inklusion af grønlandere i Danmark. Forslagene skal ses som input til en kommende national handlingsplan. Grundlaget for en styrket indsats for grønlandere i Danmark er et erklæret mål fra regeringen, der ønsker at styrke inklusionen af grønlandere i Danmark - og herunder forbedre vilkårene for socialt udsatte grønlandere [1].

Nærværende udspil er opdateret medio maj 2018

BAGGRUND

Det påvises jævnligt, at grønlændere bosiddende i Danmark er i højere risiko for at blive socialt udsatte end andre grupper i Danmark – senest påvist i rapporter fra SFI, Institut for Menneskerettigheder samt Rådet for Socialt Udsatte [2].

Ifølge Danmarks Statistik er grønlændere i Danmark betegnet som borgere født i Grønland, og i henhold til Danmarks Statistik var der pr. 1 januar 2018 16.470 grønlandskfødte borgere i Danmark [2]. Således er antallet af grønlændere der bor i Danmark steget med 18 % fra 2008-2018. Der er altså tale om grønlændere som en stigende befolkningsgruppe i det danske samfund.

Mange voksne, der kan arbejde, flytter fra Grønland til Danmark. Det mener Inuit Ataqatigiit Folketingimi er et tab for Grønland, hvorfor både Grønland og Danmark aktivt skal arbejde for en samlet indsats for dem, der er klar til at komme hjem. Samtidigt skal grønlændere der ønsker at blive i Danmark, have en god start på deres tilværelse. Det sker bl.a. ved en velforberedt modtagelse og en styrket inklusionsindsats. Grønlændere bosiddende i Danmark bor spredt ud over hele landet. Faktisk bor kun ca. 1/3 i de fem større byer København, Aarhus, Odense, Aalborg og Esbjerg.

En stor andel af de grønlændere der er bosiddende i Danmark, er velfungerende. Men stikprøveundersøgelser lavet af SFI viser også, at grønlændere skiller sig ud som borgere med betydelige sociale problemer [4]. Den Nordatlantiske Gruppe i Folketinget vurderede i 2011, at mere end 50 % af de herboende grønlændere i den arbejdsdygtige alder var i arbejde, betalte skat og bidrog til det danske samfund [5]. Herudover er der ca. 600 grønlandske studerende i Danmark [6]. Mange yder tilmed en frivillig indsats for grønlændere bosiddende i Danmark. Grønlændere bosiddende i Danmark udgør med andre ord en nuanceret gruppe.

HIDTIDIG INDSATS

Indsatsen for grønlandere i Danmark har været præget af, at statslige danske myndigheder har forsøgt sig med indsatser som *Strategien for socialt udsatte grønlandere i Danmark*, med et særligt fokus på udsatte grønlandere. Der har været meget lidt opmærksomhed omkring herboende grønlandere som samlet gruppe, med en særlig identitet og særlige behov. De fleste kommuner har ikke haft særlige indsatser overfor deres grønlandske borgere, med undtagelse af få kommuner som fx Aalborg kommune.

Den danske regering afsatte i 2013 13,4 mio. kr. til *Strategien for udsatte grønlandere i Danmark*. Indsatsen forløb i København, Aarhus, Odense, Aalborg og Esbjerg og var målrettet sårbare børnefamilier og nytilflyttere fra Grønland. Som nævnt bor ca. 1/3 af grønlandere bosiddende i Danmark i de fem byer [7]. Det betyder, at 2/3 af de grønlandere der er bosiddende i Danmark, bor i områder, som ikke er omfattet af strategien.

Strategien udløb ved udgangen af 2016 [8]. Socialstyrelsen tog efterfølgende initiativ til at udbrede erfaringerne fra strategien til flere aktører på området bl.a. gennem faglige netværk og metodebeskrivelser af praksis [9]. Formålet er, at understøtte det fortsatte arbejde på området.

Der findes i dag ikke et ensartet modtageapparat i danske kommuner eller formelt ensartet samarbejde mellem grønlandske og danske kommuner om inklusion af grønlandere der vælger at bosætte sig i Danmark. Dog har nogle grønlandske byer venskabsbyer i Danmark, f.eks. har Aalborg og Kommuneqarfik Sermersooq et formaliseret samarbejde [10].

Ud over de fem medvirkende byer i *Strategien for udsatte grønlandere i Danmark*, vurderes det af De Grønlandske Huse og Foreningen Grønlandske Børn, at der ligeledes er behov for en mere varig inklusionsindsats i Vejle, Fredericia, Viborg og Kolding, hvor mange grønlandere bor og hvor netop en inklusionsindsats er efterspurgt [11].

I 2015 blev der på baggrund af bl.a. Inuit Ataqatigiit Folketingimis input til finanslovsforhandlingerne afsat 4 mio. kr. årligt i 2015 og 2016 til inklusionsindsatser i de 4 byer med grønlandske huse; København, Aarhus, Odense og Aalborg. Endelig er der afsat faste midler på finansloven til projektet "Et bedre liv i Danmark", som ledes af Foreningen Grønlandske Børn.

BEHOV FOR STYRKET INDSATS

Udfordringerne med et voksende antal grønlandere i Danmark, med en svær start på tilværelsen i Danmark samt sproglige og kulturelle vanskeligheder, kræver aktive politiske handlinger. Regeringen bør derfor udarbejde en national handlingsplan for inklusion af grønlandere bosiddende i Danmark.

En handlingsplan, som skal sikre en bedre inklusion generelt og med tilbud til grønlandere på tværs af alder og sociale skel. Det er af afgørende betydning, at der sker en vedvarende indsats over for grønlandere i Danmark. Det er ligeledes helt afgørende, at det grønlandske civilsamfund styrkes, så det i højere grad kan bidrage til at løfte opgaven med en bedre inklusion af grønlandere i Danmark.

Udover en overordnet indsats i forhold til hele gruppen af grønlandere i Danmark, er der stadig behov for en styrket indsats i forhold til udsatte grønlandere. Målet er en tidlig, forebyggende og opsøgende indsats overfor særligt nytillflyttere og sårbare familier.

Fra Inuit Ataqatigiit Folketingimi er det et mål, at inklusionsindsatsen skal være vedvarende, hvorfor vi opfordrer til at indsatsen finansieres fast via finansloven og ikke kun igennem de skiftende satspuljemidler. Erfaringerne har vist, at næsten alle projekter stopper når puljepengene slipper op. For at sikre vedvarende forbedringer og indsatser der virker, er der behov for en mere langsigtet national handlingsplan som bunder i tidlig opsøgende vejledning og bedre adgang til sprog, kultur og sociale indsatser for grønlandere bosiddende i Danmark.

NATIONAL HANDLINGSPLAN FOR GRØNLÆNDERE BOSIDDENDE I DANMARK

Der er behov for, at Social- og Indenrigsministeriet laver en handlingsplan der skaber inklusion og lige muligheder for grønlandere i Danmark. Diskrimination og ulige muligheder rammer ikke bare udsatte grønlandere, men hele gruppen af grønlandere i Danmark.

Inuit Ataqatigiit Folketingimi anbefaler, at Social- og Indenrigsministeriet nedsætter et Råd for Grønlandere i Danmark, inspireret af Det Centrale Handicapråd, Rådet for Etniske Minoriteter, Ældreforum, Børnerådet osv. Et sådant råd vil kunne styrke bevidstheden om grønlandere i Danmark som andet og mere end udsatte grønlandere. Et Råd for Grønlandere i Danmark vil samtidig sikre, at der nu og for fremtiden eksisterer en aktiv indsats for bedre inklusion af grønlandere i Danmark, der styrker repræsentationen af grønlandere i Danmark. Medlemmer af Rådet kunne bl.a. være grønlandske civilsamfundsorganisationer, grønlandske folketingsmedlemmer, KL, de grønlandske huse og eksperter.

Det grønlandske civilsamfund i Danmark gør allerede en stor indsats, men der er grundlag for, at civilsamfundet bliver inddraget mere både på statsligt og kommunalt niveau. Bedre inddragelse af civilsamfundet er en forudsætning for, at politikker på de statslige og kommunale niveauer kommer til at virke. I dag er civilsamfundet meget sparsomt finansieret. Der er med andre ord behov for øremærkede midler til at styrke det grønlandske civilsamfund.

Det bør tilstræbes, at det grønlandske civilsamfund får pladser i relevante statslige og kommunale råd og nævn, som f.eks. Rådet for Etniske Minoriteter og kommunale integrationsråd.

Endelig er det af afgørende betydning, at der løbende tilvejebringes ny data og statistik om livsforholdene for grønlændere i Danmark. Data og statistik er en forudsætning for at udarbejde valide mål for indsatsen på området samt en evaluering heraf.

For at styrke inklusionen af grønlændere bosiddende i Danmark bør en national handlingsplan have særligt fokus på følgende områder:

- Sprog
- Kultur
- Velfærd

Dette bør udmøntes konkret ved bl.a. følgende indsatser:

1. Sprogpolitik

► Der skal skabes bedre adgang til sprogundervisning i dansk og grønlandsk for grønlændere bosiddende i Danmark. Det skal være muligt for grønlændere at få målrettet, specialiseret sprogundervisning, f.eks. akademisk dansk til studerende, beskæftigelsesfremmende sprogundervisning og mulighed for grønlandsk sprogundervisning på tværs af kommuner.

► Der skal sikres bedre adgang til kompetent tolkebistand. Bedre oplysning til borgere og myndigheder om tolkemuligheder skal sikres. Adgangen til tolkning skal bedres og der skal sikres efteruddannelse til tolke fra grønlandsk til dansk, evt. ved regionale tolkecentre.

► Der skal sikres forbedret adgang til at udøve religion på grønlandsk. I dag er der kun én grønlandsk præst i Danmark ansat under det danske kirkeministerium. Herudover har Grønlands Selvstyre ansat en præst til at betjene grønlandske borgere, som ufrivilligt er i Danmark. Der bør etableres et menighedsråd og afsættes midler til mindst 2 præster til grønlændere i Danmark.

2. Kulturpolitik

► Der bør afsættes øremærket midler til grønlandske kulturprojekter i Danmark, da de er med til at øge kendskabet til Rigsfællesskabet fælles historie og sikre øget viden om Grønland.

► Danmarks Radio er forpligtet via medieforliget til at øge oplysningen om Rigsfællesskabet, herunder den fælles historie. Et nuanceret billede af dagens Grønland kan ske igennem større viden og forståelse for Grønland og grønlændere generelt.

► Folkeskolens læringsmål bør ændres, så undervisning om Grønland og Rigsfællesskabet er obligatorisk. Undervisningen om Grønland og Rigsfællesskabet i de danske folkeskoler bør ligeledes styrkes og understøttes af skoletjenester i de grønlandske huse, samt igennem ny materiale om det moderne Grønland.

► Der skal udvikles og tilbydes målrettede kurser i grønlandsk kulturforståelse for offentligt ansatte.

3. Styrket velfærdsindsats

- ▶ "Strategien for socialt udsatte grønlandere i Danmark" bør videreudvikles og udvides til også at omfatte flere byer, som bl.a. Vejle, Fredericia, Viborg og Kolding.
- ▶ Regeringen bør indgå i dialog med KL om at forpligte kommunerne til at styrke inklusionen for grønlandere i Danmark. Tidlig inklusion og kontakt til nytillflyttere bør også sikres igennem kommunale indsatser. Velkomstindsatsen bør styrkes og underretningspligten for sårbare børnefamilier skal overholdes både i Grønland og Danmark, så kommunerne tidligt kommer i kontakt med borgere på tværs af begge lande. Der bør tilbydes bistand og vejledning ved ønske om at vende tilbage til Grønland.
- ▶ Kommunerne skal forpligtes til en inklusionsindsats over for grønlandere i deres kommune, ved at lade det indgå i en aftale mellem regeringen og KL.
- ▶ Regeringen bør gå i dialog med Grønland om at styrke den enkeltes indsats for at sikre en velforberedt start i Danmark.
- ▶ Social- og Indenrigsministeriet bør udvikle løsningsforslag til, hvordan socialt udsatte grønlandere hurtigt kan få en adresse i Danmark og få hjælp til at undgå hjemløshed og social deroute.
- ▶ Inklusionsindsatser i de grønlandske huse bør evalueres med henblik på at tage stilling til fremtidige behov.

NOTER

[1] *Sammen for fremtiden*. Regeringsgrundlaget 2015-2019, juni 2015

[2] *Grønlændere i Danmark*, 2015 (SFI), *Ligebehandling af grønlandere i Danmark*, 2013 (Institut for Menneskerettigheder), *I Grønland er jeg for dansk og i Danmark er jeg "bare" grønlander*, 2014 og *Udsatte grønlandske kvinder i Danmark*, 2016 (Rådet for Socialt Udsatte).

[3] Danmarks Statistiks opgørelse pr. 1 januar 2018 kan ses her: <http://www.statistikbanken.dk/BEF5G>

[3] Socialstyrelsens kortlægning, 2012. Det er ikke lavet en vurdering siden

[4] *Grønlændere i Danmark*, SFI, 2015

[5] *Grønlændere bosiddende i Danmark*, Den Nordatlantiske Gruppe, DNAG, 2011. Bemærk at DNAG opgør grønlandere som 1. 2. og 3. generations grønlandere.

[6] USF, den grønlandske uddannelsesstøtteforvaltning, den 3. maj 2018

[7] Socialstyrelsens kortlægning af grønlandere i Danmark, 2012

[8] *Strategi for udsatte grønlandere i Danmark*, Socialstyrelsen, 2013

[9] Fortsættelse og udbredelse af Strategien for udsatte grønlandere i Danmark (2017-2020), Socialstyrelsen, 2017.

[10] <https://sermersooq.gl/da/2015/08/18/styrket-samarbejde-med-aalborg/>

[11] Evaluering af forældreindsatsen *Bedre liv i Danmark* af Foreningen Grønlandske Børn, 2016. Det grønlandske hus i hhv. Aarhus og Odense peger desuden på et behov i Randers og Svendborg.